

Къарачай адетле.

**МКОУ «Гимназия №9» г. Черкесска
Учитель : Хубиева Асият Кямаловна**

**Элде турсанг - элни адетин эт.
Элинги унутсанг да, адетин унутма.**

**Халкъынгы адетлерин
билмей,
Сокъур адамча джашама.
Атанг саулукъда,
къолунга алыб
Джауорун, башджарты ашама.**

**Атлы болуб келе эсенг,
тиширыугъа
Кюн ашхы атдан тюшюб бер,
Сенден тамада бар эсе
Излеме юйде, къошда кесинге
тёр.**

**Адамгъа суусаб берсенг,
Айраннга сууну алай кёб
къошма,**

**Не бек ашыкъсанг да
Кесингден уллуну аллы бла
озма.**

Айраннга аталгъан байрам (Праздник айрана)

**Сенден тамада селешген
заманда**

Аны ауузуна чабма.

Ашаргъа олтурсанг а,

Джутланыб уллу къабма.

**Тамададан эркинликсиз
Тепсиден туруб кетме,
Кесиме табды деб,
Адебсизлик этме.**

**Къонакъгъа баргъан
джерингде
Бек кечге къалма.
Тепсиден урлаб алыб.
Хурджунунга джукъ салма.**

**Ортада табакъны
Кесинги аллынга тартма
Этин ашагъан сюегинги
Шорпа табакъгъа атма.**

**Столгъа, тепсиге ашаргъа
Къолларынгы джайыб
олтурма.**

**Кесинги аллынгы уа
Кир «хапчюкден» толтурма.**

**Абдез алгъан адамгъа
Болмаиды суу къуяргъа.
Юй ишлесенг, кийиз бассанг
Унутма маммат джыяргъа.**

**Абдeз сууну болмайды
Адам джyрюген джерге
төгeрге,
Хар муслиман адамгъа
Керекди аны билирге.**

**Джангы юйдегиде
Биринчиге джашчыкъ тууса,
Бешикге бёлеген къууанчха
Къоз бёрк, джау джиб
тагъадыла.**

**Алай болмай кыызчык тууса,
Къурманлыкъ, той этиб.
Бешикге алай саладыла
Джангы туугъан сабийни.**

**Эки-юч айдан чачын джюлюб
аладыла**

**Аны да биринчи кёлегине
чулгъаб.**

**Кюбюрге саладыла
Этлик чач, этлик келёк
дегенлери да ма аладыла.**

**Сабийни чачын чегиб – аллай бир
алтын джарлылагъа чачадыла.**

Бешик

ЭРТДЕ ЗАМАНЛАДА

БУСАГЪАТ ЗАМАН

**Сабий бириничи тиш
чыгъарса,
Нартюх бюртюкледен этедиле
джырна,
Хоншулагъа юлюш ийиб,
Тиш джырна бла сыйла.**

Хоншулагъа тиш джырна

келсе,

Къууаныб, алгъыш этиб

аладыла.

Саутну къуру къайтармай,

Ичине бир затчыкъ саладыла.

Пусть зубки твои
вырастают также
дружно,
как это зерно.

ТИШ ДЖЫРНА

**Сабийни башын джюлюселе,
Хычын этиледи, болады мал
да кесерге,
Тыйыншлыды ол хантладан
Тийредегилеге юлюш этерге.**

**Сабийни чачын 7, 14 неда 21
кюн джюлюрге тыйыншлыды**

Джыл гырджын

- Будай ун (пшеничная мука)
- Нартюх ун (кукурузная мука)
- Суу (вода)
- Ачытхыч (дрожжи)
- Туз (соль)
- Джау (масло)
- Бышлакъ (сыр)
- Эт (мясо)
- Гаккы (яйцо)

Сабийге сайлатадыла

**Ол нени сайласа – ол
усталыкканы(профессия) алады
уллу болса, деб айтылады.**

**Юйюнге кьонакъ келсе,
Андан алгъа олтурма, джатма
Ашагъан заманда сёлешме
Джаякъ таууш этиб ашама,
бургунгу тартма.**

Келин келген,
къыз чыкъгъан юйде
Уллу къууанч,
къурманлыкъ болады.
Джууукъ, тенг да джыйылады
Джыйында уллу, гитче да
тамадагъа сыйынады.

**Келинни ау джаулугъун
Юйню биринчи туудугъу
алады.**

**Алай болмаса уа
Бир амма алыб, юйге салады.**

**Келинни бетин къайынлары
Ау алгъан кюн кёредиле
Келинчикни джууукълары
Къайынлагъа кёб берне
бередиле.**

**Келин, къайындарындан тил тутса,
Аланы сыйлары кёргенин билдиред,
Келинни тилин ачдыргъан къайын а,
Анга саугъа беред, кийим кийдиред.**

**Келин келген юй
Насыбдан, кѣууанчдан
толады,
Келинчик баш чепкенин
Отоуда биргесине тургъан
кѣызгѣа кѣояды.**

**Келинчикге къайынлары
Кёб саугъала бередиле,
Ата, ана джашларын
Болушдан чыкъгъан кюн
кёредиле.**

**Келин, кѡайын ананы атын
айтса**

**Кѡаты «ауруйдула» тишлери,
Атаны атын айтса уа,
Кѡолай болмайды ишлери.**

**Орамгъа чыкъсанг,
Адетдеча, айыбсыз бар.
Кесингден гитче болса да,
Тиширыуну онг джанынга сал.**

**Чанчхы бла ашарыкъ затны
Къашыкъ бла ашама,
Ашаб бошасанг а,
Керексизге джаншаб башлама.**

**Ашаргъа олтурсанг,
Алынга артыкъ ашарыкъъ
тартма.**

**Ашаб башласанг столда
хантдан,
Биринчи болуб джукъ алма.**

КАВКАЗСКИЕ ТИПЫ. Кавказская

**Атагъа, анагъа сыйынгъан
Аланы намысларын,
сыйларын кӧрген,
Тамадагъа туруб орун берген.**

**Ма бу адетледиле ёмюрден
келген.**

Сау болугъуз!